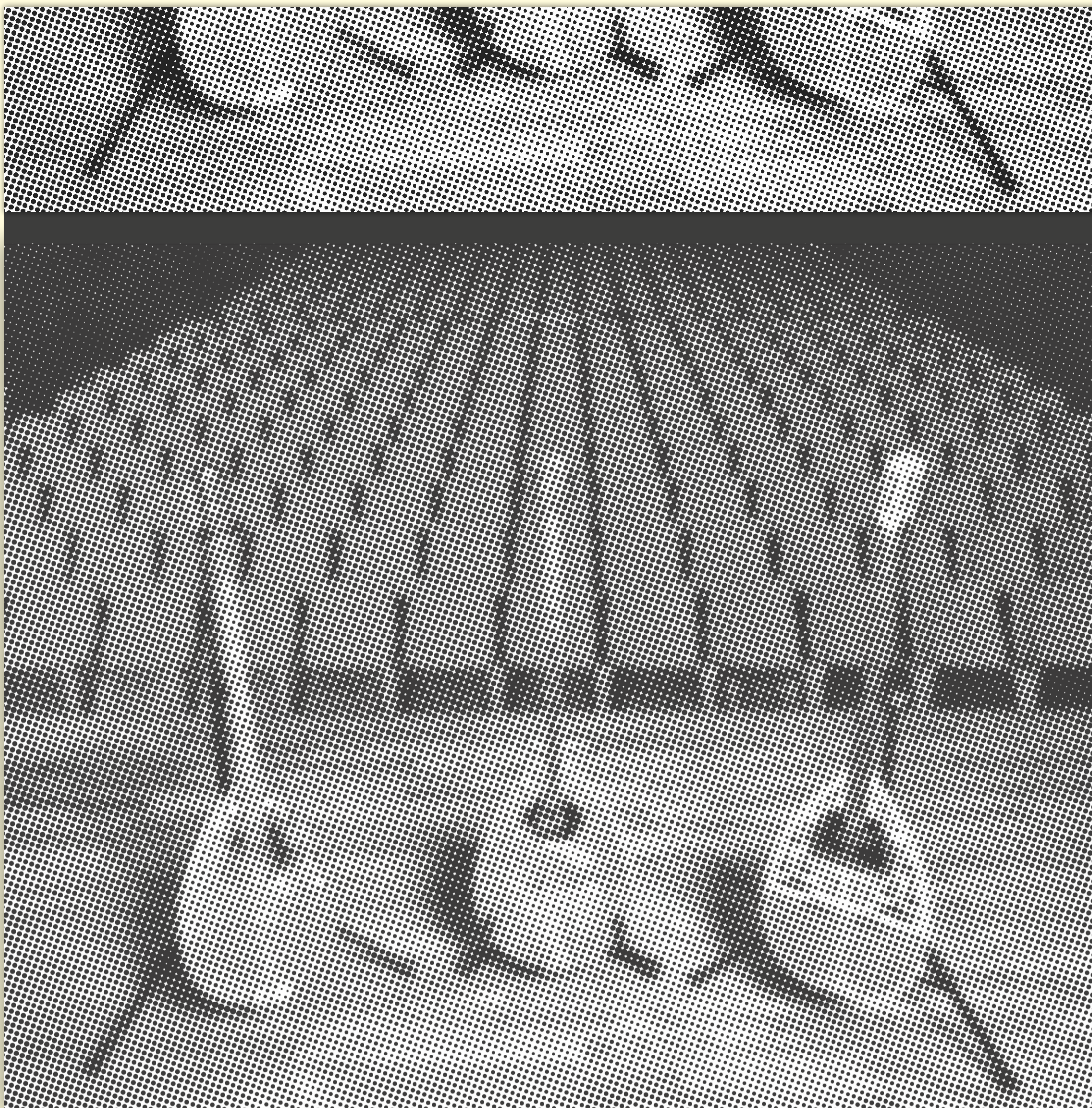

ΔΕΥΤΕΡΑ 3 ΙΟΥΝΙΟΥ 2019 - 16:00 - ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ ΤΕΛΕΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΡΕΣΙΤΑΛ ΤΡΙΤΟΥ ΚΥΚΛΟΥ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΘΕΜΑ

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ
ΣΤΟ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ

ΓΕΔΙΚΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΤΣΙΚΟΥΡΙΔΗΣ ΛΕΥΤΕΡΗΣ

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας
Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης
Κατεύθυνση Ελληνικές Μουσικές Παραδόσεις
"Ερμηνεία και Εκτέλεση"

ΘΕΜΑ

ΑΥΤΟΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΣΤΟ ΜΠΟΥΖΟΥΚΙ

Στα πλαίσια της εκπόνησης του εξηγητικού κειμένου, το οποίο θα συνοδεύσει το ρεσιτάλ μου θα αναλύσω κάποια βασικά ζητήματα που αφορούν στο θέμα μου “αυτοσχεδιασμός στο μπουζούκι”. Θέμα το οποίο αν και είχα υπόψιν μου κατά την έναρξη του κύκλου σπουδών μου, έγινε πιο ξεκάθαρη η επιθυμία μου μετά τις παρακολουθήσεις των ομαδικών μαθημάτων “Τροπικότητα και αυτοσχεδιασμός”, “Τροπική ανάλυση” και “Ειδικά θέματα Εθνομουσικολογίας”.

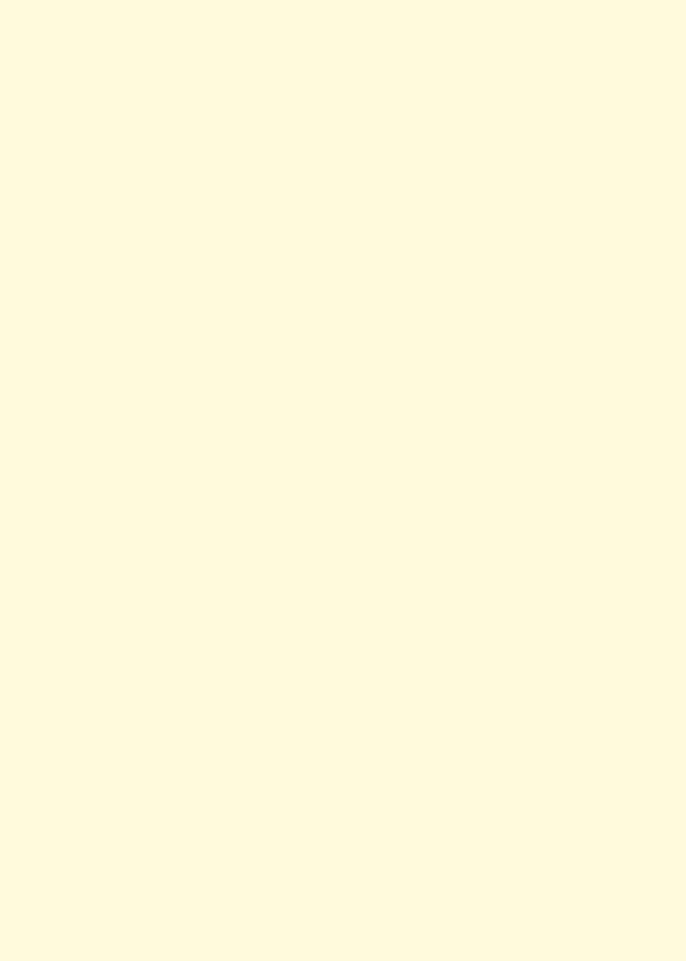
Όσον αφορά στον αυτοσχεδιασμό είναι ένα ζήτημα το οποίο με απασχολεί από πολύ νωρίς στη σταδιοδρομία μου ως μουσικός μιας και συνειδητοποίησα την αμεσότητα σε επίπεδο έκφρασης. Σαφώς το μονοπάτι της τεχνικής είναι μακρύ και δύσβατο, προϋπόθεση απαραίτητη για μια ολοκληρωμένη εκδοχή έκφρασης, όπως και τα ερεθίσματα - εντυπώσεις που αποκτούμε στην πορεία μας σαν δέκτες της μουσικής άπειρα, μα ο στόχος που στην συγκεκριμένη περίπτωση είναι η έκφρασή μας μέσα από τον αυτοσχεδιασμό νομίζω απλοποιεί τις δυσκολίες και στη συνέχεια τις καθιστά προκλήσεις για έναν τόσο “ακριβό” σκοπό. Έτσι μπορούμε να διακρίνουμε τα διαφορετικά στάδια ενός μουσικού “εκπαιδευόμενου” στον αυτοσχεδιασμό, από τις δοκιμές στις παραλλαγές της φρασεολογίας του γνωστού του ρεπερτορίου, την μελέτη του σε έμπειρους δεξιότεχνες σε επίπεδο φρασεολογίας - τεχνικής, αισθαντικότητας και αισθητικής και τέλος τη βαθύτερη αναζήτηση όσον αφορά στην τροπικότητα, στον ρυθμό και στην ερμηνεία. Αυτά τα στάδια αρκετές φορές, ώστε να μην επιβεβαιωθεί κανόνας, περιπλέκονται, βλέπουμε μεταπηδήσεις από το ένα στο άλλο και άλλες φορές πιο σπάνια εκλείπει κάποιο από αυτά. Έτσι στην προσπάθεια να διατυπώσουμε μία μέθοδο για τον αυτοσχεδιασμό (από την εμπειρία μου μέχρι σήμερα και με κάθε επιφύλαξη) οδηγούμαστε σε δυο βασικές συνιστώσες: αφενός στο ρεπερτόριο, στην εκμάθησή του και κατ’ επέκταση στην διάκριση του φρασεολογίου που προκύπτει και αφετέρου στην τροπικότητα δηλαδή μετά από ανάλυση του ρεπερτορίου στις ιδιαίτερες σχέσεις που δημιουργούνται κατά τις αλλαγές των τονικών κέντρων, αλληλοδιαδοχής διαστημάτων στις φράσεις και ερμηνείας αυτών.

Στην περίπτωσή μου κατά την προετοιμασία μου για το ρεσιτάλ ο στόχος μου είναι να χρησιμοποιήσω όλα τα γνωστά μου εργαλεία όπως τροπικότητα, ρυθμικά σχήματα, υφολογικά στοιχεία, ενορχήστρωση κ.α. για να παρουσιάσω την τεχνική μου και τη δεξιότητά μου στον αυτοσχεδιασμό. Η δομή - πρόγραμμα του ρεσιτάλ θα είναι μια σειρά από ανεξάρτητους και εξαρτημένους από τραγούδια - ορχηστρικά αυτοσχεδιασμούς οι οποίοι θα παρουσιάζονται αυτοτελώς ή και σε σύνδεση μεταξύ τους με κριτήριο την αισθητική μου προσέγγιση στην επιμέλεια ενός προγράμματος μιας συναυλίας. Ο λόγος για τον οποίο κατέληξα το ρεσιτάλ μου να μην έχει αυτοτελή αυτοσχεδιασμό ήταν άλλος στην αρχή του πρώτου εξαμήνου και άλλος στο τέλος. Αρχικά επέλεξα να διακρίνω και να χρησιμοποιήσω κάποια μοντέλα αυτοσχεδιασμού, στα οποία παρατηρούμε φόρμες τραγουδιών και ορχηστρικών, οι οποίες βλέπουμε ιστορικά ότι λειτούργησαν και λειτουργούν ως σήμερα στερεότυπα με τον αυτοσχεδιασμό. Όσο εξελισσόταν η οργάνωση του υλικού μου για το ρεσιτάλ, θεώρησα ότι ήταν αρκετά ενδιαφέρουσα η προσέγγιση του αυτοσχεδιασμού μέσα από στερεότυπες φόρμες μιας και στην μουσική μας παράδοση (ρεπερτόριο μπουζουκιού) ο αυτοσχεδιασμός λειτουργεί σχεδόν αλληλένδετα με κάποιο τραγούδι - ορχηστρικό. Από την άλλη δεν με ενδιέφερε να ασχοληθώ διεξοδικά με αυτές τις μορφες με σκοπό να ανακαλύψω όλες τις περιπτώσεις παρά μόνο να τις χρησιμοποιήσω σαν τις κύριες - βασικές. Σε κάθε περίπτωση ήθελα να αποφύγω να κάνω ένα διαχωρισμό σε επίπεδο τροπικότητας, μιας και ούτως ή άλλως θα λειτουργούσα με βασικό μου πεδίο την τροπικότητα, με τη διαφορά ότι θα ήταν δεσμευτικό στο ενδεχόμενο μιας νέας ιδέας “εκτός σχεδίου” - χωρίς προετοιμασία που μπορεί να συνέβαινε κατά τον αυτοσχεδιασμό. Παρ’ όλα αυτά σε δευτερο χρόνο θεώρησα οφέλιμο ως προς τον

αναγνώστη να σκιαγραφήσω την μελωδική μου πορεία, όπως και άλλα τεχνικά χαρακτηριστικά (ειδικότερα στους δυο αυτοτελείς αυτοσχεδιασμούς), δίνοντας κάποια ορόσημα τροπικότητας στο σύνολο του αυτοσχεδιασμού.

Σαν πρώτο κομμάτι - αυτοσχεδιασμός, χωρίς να το θέσω σε επίπεδο φόρμας, θα χρησιμοποιήσω κάποιο χρόνο για να αυτοσχεδιάσω χωρίς συνοδεία. Θεωρώ την συγκεκριμένη ενότητα την πιο σημαντική από άποψη ελευθερίας επιλογών μιας και θα λειτουργήσω έξω από οποιοδήποτε στερεότυπο φόρμας από αυτά που ακολουθούν. Θα προσπαθήσω τροπικά να έχω μια ανάπτυξη η οποία να είναι όσο το δυνατόν πολύπλοκη, με σημείο αναφοράς την συγγενή μετάβαση από τρόπο σε τρόπο. Σαν δευτερο κομμάτι-αυτοσχεδιασμός είναι η πρώτη οικεία περίπτωση μοντέλου που θα χρησιμοποιήσω, ο αυτοσχεδιασμός σε μια αρμονική αλυσίδα με ένα ρυθμικό pattern π.χ. Im - VI - V σε ρυθμό I Π - I - I. Ένα μοντέλο που έχει χρησιμοποιηθεί κατά κόρον για εισαγωγή κάποιου προγράμματος ή και με αυτοτέλεια. Το επόμενο μοντέλο είναι πιο σπάνιο. Είναι τραγούδι το οποίο αντί για ενδιάμεση εισαγωγή στη φόρμα του συναντάμε αυτοσχεδιασμό. Η διάρκειά του είναι κατά προσέγγιση ίδια με αυτήν της εισαγωγής μιας και αντιλαμβανόμαστε την “πίεση” του δισκογραφικού χρόνου από την λιλή την σκανταλιέρα του Παναγιώτη Τούντα ως το Άσπρο περιστέρι του Μάνου Χατζιδάκι. Άλλη περίπτωση είναι εισαγωγικός αυτοσχεδιασμός σε ένα τραγούδι, ο οποίος προετοιμάζει τροπικά και σε επίπεδο φρασεολογίας πολλές φορές τον ακροατή για αυτό που θα ακολουθήσει. Επόμενο μοντέλο είναι σε οργανικά χασαποσέρβικα να συναντούμε μετά τον κύκλο όλων των θεμάτων έναν άρρυθμο αυτοσχεδιασμό, του οποίου το κλείσιμο ακολουθεί ή το αρχικό θέμα ή κάποιο καταληκτικό, πολλές φορές σε τρίνηα ή εξήνηα, λόγω του ότι το tempo συνήθως ζωηρεύει. Το έκτο κομμάτι - φόρμα θα είναι ένα τραγούδι στο οποίο αφού παιχτούν τα θέματά του ως έχουν, κατά την εξέλιξή του θα παρουσιάζεται αυτοσχεδιαστικά η φρασεολογία του. Ο συγκεκριμένος τρόπος εκτέλεσης είναι πολύ συνηθισμένος από δεξιότεχνες, λόγω του ότι τα μελωδικά μοτίβα πολλές φορές είναι απλά και όμοια, έτσι με αυτόν τον τρόπο αποσκοπούν στο να αναδείξουν την φαντασία και την αυτοσχεδιαστική τους ικανότητα. Τέλος θα χρησιμοποιήσω στο τελευταίο μοντέλο μου ένα μπουζούκι με περντέδες, με το οποίο αρχικά θα κάνω αυτοσχεδιασμό χωρίς συνοδεία (περίπτωση όμοια με την αρχική με ένα επιπλέον χαρακτηριστικό στην τροπικότητα, τα μαλακά διαστήματα που επιτρέπουν οι περντέδες) και έπειτα θα παίξω ένα οργανικό τσιφτετέλι. Στο τέλος του οργανικού θα υπάρχει αυτοσχεδιασμός πάνω σε ένα μελωδικό pattern το οποίο προϋπάρχει σαν θέμα στη φόρμα του κομματιού.

Για την πραγματοποίηση του ρεσιτάλ, εκτός από την μελέτη στον αυτοσχεδιασμό, χρειάστηκε να εργαστώ σε μια σειρά από πράγματα που αφορούσαν στο ρεπερτόριο που θα χρησιμοποιούσα. Αρχικά επέλεξα κομμάτια τα οποία αφενός θα είχαν τροπικό ενδιαφέρον αφετέρου θα εξυπηρετούσαν στην διαφορετικότητα του τρόπου που εμφανιζόταν ο αυτοσχεδιασμός σε σχέση με τη φόρμα τους. Το επόμενο στάδιο ήταν η οργανολογική ανάλυση, η οποία καθόρισε τη σύνθεση της ορχήστρας. Λόγω του ότι η επετέλεση κατέχει το κεντρικό σημείο του ενδιαφέροντος δεν θεώρησα πρόβλημα το ότι από κομμάτι σε κομμάτι άλλαζε η σύνθεση της ορχήστρας π.χ. από μια ζυγιά μπουζούκι - κιθάρα σε ένα σύνολο με μπάσο, κιθάρα, τύμπανα, συμφωνικά κρουστά, παραδοσιακά κρουστά, βιολί, φλάουτο, φωνή, πιάνο και μπουζούκι. Μετά την οργανολογική ανάλυση και την σύνθεση της ορχήστρας ακολούθησε η καταγραφή των κομματιών για λόγους αρχικά πρακτικούς, δηλαδή για την ευκολότερη έκβαση των δοκιμών και έπειτα σαν συμπληρωματικά στοιχεία στη σύνθεση του εξηγητικού κειμένου. Παράλληλα με την καταγραφή διαφαινόταν ξεκάθαρα όλα τα προβλήματα της ενορχήστρωσης μιας και υπήρχε μια ιεραρχία σε ζητήματα αισθητικής προσέγγισης, τα οποία εν τέλει θα παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αίσθηση που θα άφηνε η τελική παράσταση.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ

Αυτοτελής αυτοσχεδιασμός με τρίχορδο μπουζούκι σε κούρδισμα D - A - D.

Αυτοσχεδιασμός σε τρίχορδο μπουζούκι με συνοδεία κιθάρας.

Αυτοσχεδιασμός αντί εισαγωγής μεταξύ πρώτης και δεύτερης στροφής στο τραγούδι “Άσπρο περιστέρι”. Στίχοι: Νίκος Γκάτσος, Μουσική: Μάνος Χατζιδάκις, πρώτη εκτέλεση: Δήμητρα Γαλάνη, δίσκος “Της γης το χρυσάφι” έτος 1971.

Εισαγωγικός αυτοσχεδιασμός στο τραγούδι “Κάποιος χτύπησε την πόρτα”. Στίχοι:Λευτέρης Παπαδόπουλος, Μουσική: Σταύρος Κουγιουμτζής, πρώτη εκτέλεση: Γιώργος Νταλάρας, δίσκος “Στα ψηλά τα παραθύρια” έτος 1975.

Ενδιάμεσος αυτοσχεδιασμός με τετράχορδο μπουζούκι στο ορχηστρικό χασαποσέρβικο “Αλέγκρο Μπουζούκι” του Γιώργου Ζαμπέτα, δίσκος “Μπουζούκι αγάπη μου” έτος 1964.

Αυτοσχεδιαστική εκτέλεση του τραγουδιού “Αντιλαλούν οι φυλακές” του Μάρκου Βαμβακάρη. Πρώτη ηχογράφιση 1936.

Αυτοτελής αυτοσχεδιασμός με δίχορδο μπουζούκι με περντέδες σε κούρδισμα A - D.

Ενδιάμεσος αυτοσχεδιασμός σε οργανικό τσιφτετέλι με θέματα από το Αιγυπτιακό τραγούδι “Akhod Habibi”. Στίχοι: Magdi Nagib, Μουσική: Mohamed Sultan, πρώτη εκτέλεση: Fayza Ahmed, δίσκος 45 rpm Fayza Ahmed - Akhod Habibi SONO CAIRO SC 2203 France/Egypt, ελλειπή στοιχεία όσον αφορά στο έτος κυκλοφορίας.

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ

Χρήστος Δασκαλόπουλος (*Βιολί, Μπουζούκι, Μπαγλαμά*)

Σταύρος Κουσκουρίδας (*Φλάουτο, Φλογέρα*)

Φίλιππος Ρέτσιος (*Πιάνο*)

Νίκος Γύρας (*Κιθάρα Ακουστική, Κιθάρα Ηλεκτρική*)

Χρήστος Γκαϊλας (*Μπάσο*)

Θωμάς Κωστούλας (*Τύμπανα*)

Φοίβος Αποστολίδης (*Παραδοσιακά Κρουστά*)

Μαρίνος Τρανουδάκης (*Συμφωνικά κρουστά*)

Κώστας Ζεμπίλας (*Φωνή*)